

Tretia vlna

Profesionálna
podpora
žiackych
školských rád

Informácie, nápady, odporúčania

Obsah:

I. Úvodom

- Kam nás unáša tretia vlna
- Z čoho vychádzame
- Priestor pre žiacku samosprávu
- Neľahká cesta
- Podpora školských rád profesionálom
- Bez vás - márna naša snaha
- Čo nájdete v publikácii
- Žiadne ďalšie čakanie

2

II. Čo by ste mali vedieť o ŽŠR

- Čo je ŽŠR a načo ju máme
- Základné úlohy členov žiackej školskej rady

5

III. Trendy, názory a skúsenosti so žiackou samosprávu na Slovensku

- Základné trendy
- Dobrá škola pre aktívny občiansky život
- Žiacka rada mimo školy
- Čo rozhoduje

6

IV. Nechajme sa inšpirovať

- Desať odporúčaní ako začať
- Ďalšie kroky
- Zloženie študentskej rady
- Ak je v rade zastúpená každá trieda jedným zástupcom
- Ak ročník zastupujú len reprezentanti

8

- Ak sa volia „osobnosti“ tzv. model priamych volieb
- Ak sú zástupcovia vyberaní/doplňaní
- Prichádzajú volby!

Nominácie kandidátov

Disciplína

- Dobrá organizácia
- Zopár dobrých rád
- Zloženie študentskej rady
- Stanovy a zakladacie listiny

V. Od čoho závisí efektivita ŽŠR

- Spôsob vzniku a podmienky založenia žiackej samosprávy
- Funkcia pedagóga-koordinátora
- Priebeh volieb a ich kandidáti
- Základné dokumenty
- Stretnutia rady
- Hodnotenie práce rady
- Informovanie verejnosti
- Ďalšie vzdelávanie

I3

VI. Význam ŽŠR v perspektíve nadchádzajúcich rokov

O autorkách

Prílohy

- Vzorový statút žiackej školskej rady (SR)
- Povinnosti a úlohy študentskej rady, Základná škola sv. Brigity, Killarney, okres Kerry, Írsko
- Stanovy študentskej rady, Obecná škola sv. Wolstana, okres Kildare, Írsko
- Skutočný prípad 1
- Skutočný prípad 2
- Skutočný prípad 3
- Ďalšie informácie z výskumu: Názory stredoškolskej mládeže na participáciu
- Zoznam literatúry

I5

21

22

I. ÚVODOM

Kam nás unáša tretia vlna?

História vzniku a rozvoja študentskej samosprávy na stredných školách nebola doteraz vôbec jednoduchá a priamočiara. Najlepšie sa to dá vykresliť ako séria vln, ktoré priniesli nadšenie a iniciatívu (často aj finančné zdroje) a posunuli celú situáciu o kúsok dopredu.

Deväťdesiate roky priniesli prvú vlnu zakladania študentských parlamentov na stredných školách. Iniciátorom bolo občianske združenie Stredoškolský parlament Slovenska, ktorého zásluhou s menšou alebo väčšou intenzitou vznikali parlamenty ako pobočky (nižšie články) tohto združenia, ktoré ich metodicky riadilo a finančne zabezpečovalo.

O pár rokov neskôr prišla s podobnou iniciatívou Študentská únia Slovenska. Bola to prirodzená forma využívania demokratických nástrojov spoločnosti, ktoré sa ešte len dostávali do povedomia.

V roku 2004 nastal ďalší výrazný nárast ustanovenia nových žiackych školských rád na základe nadobudnutia účinnosti zákona 596/2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Je tu teda tretia vlna a nesie nás. Kam?

Z čoho vychádzame

Občanom sa človek nerodí. Stáva sa ním pomaly a postupne. Existujú názory, že s výchovou k občianstvu je potrebné začať už v útlom veku. Významným faktorom, ktorý ovplyvňuje vzťah človeka k veciam verejným je rodina, neskôr škola a školské prostredie. Rodina je prvým prostredím, v ktorom sa dieťa stretáva s možnosťou povedať svoj názor tak, aby bol akceptovaný.

Čo sa týka demokracie, môže byť škola a školské prostredie veľmi stimulujúce, ale aj nepriateľské – alebo môže mladému človeku priam klásť prvé skutočné prekážky. Je to práve škola, kde by žiak mal možnosť formulovať svoj názor, argumentovať a diskutovať o veciach, ktoré sú z jeho hľadiska v tej chvíli problémové. Pokiaľ je školské prostredie schopné s prvkami demokracie pristupovať k žiakom, stáva sa silným predpokladom pre získavanie vedomostí a poznatkov o participácii, demokratickom občianstve, občianskych právach a povinnostiach.

Priestor pre žiacku samosprávu

Kde sa naozaj začína reálna občianska participácia mladých ľudí? Vtedy, ak majú možnosť vysloviť a objasniť svoje nároky, keď sú tieto nároky uznané ako oprávnené a keď sú následne uspokojené ich potreby a záujmy. Nie je jednoduché vybudovať funkčné štruktúry, ktoré by reflektovali na vyššie uvedenú skutočnosť. Na lepšie časy na začalo blýskať po prijatí zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, kde je aj legislatívne upravený vznik a poslanie žiackej školskej rady (ďalej len „žiacka rada“) ako možnosť pre žiakov demokraticky ovplyvňovať dianie v škole a participovať na ňom.

Nelahká cesta

Z rôznych prieskumov a výskumov sa zistilo, že dve tretiny stredných škôl na Slovensku majú založenú žiacku školskú radu. Otázka KTO a KDE je už teda vyriešená.

Faktom je, že nie každá žiacka samospráva je skutočne funkčná alebo pracuje efektívne. Stretávame sa tiež s nedostatočným využitím žiackej samosprávy ako nástroja participácie na výchovno-vzdelávacom a organizačno-riadiacom procese školy. Často sú aktivity obmedzené len na rozšírenie mimo vyučovacej záujmovej činnosti. Nedostatočne je napĺňané aj pôsobenie štruktúry samosprávy navonok školy, tzn. zapájanie sa školy do ovplyvňovania podmienok pre mladých ľudí v infraštruktúre regiónu, kde sa škola nachádza. Zdá sa, že cesta za naplnením skutočného poslania žiackych rád ako miesta, kde si mladí ľudia môžu vyskúšať demokraciu v praxi – nebude ľahká.

Podpora školských rád profesionálom

Aj keď je nasledujúci príklad z praxe mestského parlamentu v nemenovanom meste na Slovensku, niečo podstatné majú tento príklad a situácia v žiackych radoch spoločné. Pani z mestského úradu, ktorá má v svojej agende aj otázku mládeže, bola úprimne sklamaná a roztrpčená z fungovania mestského parlamentu. „Dali sme im 100 000 korún, vyčlenili miestnosť, a oni nič. Ani nápady, ani aktivita...“

Predstavať si, že mladí ľudia začnú hneď efektívne fungovať a vydržia s úvodnou motiváciou bez intervencie dospelého, profesionálneho spolupracovníka (tútora, mentora či supervízora a pod.) je krátkozraké. Mladí ľudia nemajú skúsenosti a ich kompetencie na zvládnutie fungovania rady alebo zastupiteľský mandát môžu byť na rôznej úrovni. Zvlášť v začiatkoch zriadenia rady je „tutor“ alfou a omegou.

Bez vás – márna naša snaha

Profesionálny tútor – spravidla učiteľ, ale niekde dokonca riaditeľ alebo jeho zástupca – ktorý má na starosti fungovanie a komunikáciu so žiackou radou je aj tým, koho by sme chceli touto publikáciou osloviť. Je to práve on/ona, ktorý zachováva kontinuitu, prezentuje isté hodnoty, nasadzuje latku a udáva štýl školskej rade, ktorej je tútorom.

V ideálnom prípade – a držiať sa hesla, že „učiteľ by mal učiť“ – môže tútorom byť aj spolupracujúci pedagogický pracovník, ktorý na škole priamo nepôsobí, ako napr. pracovník Centra voľného času, vychovávateľ z Domova mládeže, pracovník zo školského klubu základnej školy a pod.

Čo nájdete v publikácii

Ambíciou publikácie je osloviť tých, ktorí so žiackymi radami pracujú alebo uvažujú nad ich zriadením – a motivovať ich k zmene. Prinášame výsledky prieskumu, ktorý realizoval Ústav informácií a prognóz v školstve a IUVENTA v roku 2004 - 2006, ktorý priblíži názory a skúsenosti mladých ľudí a pedagógov na Slovensku. Pre inšpiráciu ponúkneme aj niekoľko príkladov zo zahraničia. Významná časť publikácie je venovaná nápadom, odporúčaniam a tipom ako pracovať so žiackou školskou radou tak, aby ich efektívnosť a potenciál bol využitý v oveľa väčšej miere ako doteraz.

Žiadne ďalšie čakanie

Potreba vychovávať mladých ľudí ako budúcich občanov bude v našej rýchle meniacej sa spoločnosti stále aktuálnejšia. Je načas začať robiť systematické, plánované kroky – nečakať na vlnu – či príde alebo nie. Na to v dnešných časoch, keď sa mladí ľudia stávajú stále apatickejší a verejný život či politika na akejkoľvek úrovni ich stále menej zaujíma – nemáme, žiaľ, čas. Pôsobenie v žiackej školskej rade alebo jej pozitívny imidž v rámci školy – môže rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť mladého človeka na ceste k aktívnej občianskej participácii. Spolupráca všetkých subjektov, ktoré môžu ovplyvniť výchovu a vzdelávanie mladej generácie, je nevyhnutným krokom. Tieto pravdivé vety nám formulujú aj motto metodického príručky: „Žiacku školskú radu nezakladáme, pretože máme v škole problémy, ale ako podporu jedného z nástrojov demokracie.“

Prajeme vám príjemné, inšpirujúce čítanie.

Čakáme komentáre a odkazy na adrese iuventa@iuventa.sk

Autorky

II. Čo by ste mali vedieť o ŽŠR

Čo je ŽŠR a načo ju máme

Žiacka rada reprezentuje žiakov strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. Jej členstvo tvorí (spravidla) 5 až 11 žiakov zvolených v tajnom hlasovaní nadpolovičnej väčšiny žiakov strednej školy. Je to štruktúra, ktorá poskytuje možnosť získania praktických skúseností participatívneho alebo angažovaného demokratického občianstva v konfrontácii s deklarovanou výchovou a vzdelávaním k občianstvu vo viacerých všeobecných i špecifických učebných predmetoch v škole.

Základné úlohy členov žiackej školskej rady

- vyjadrujú sa k podstatným otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania,
- podieľajú sa na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku,
- predkladajú riaditeľovi a vedeniu školy návrhy a stanoviská, na ktorých sa dohodli,
- organizujú vlastné aktivity podľa záujmu, schopností, možností študentov.

Podrobnosti o zložení žiackej rady, o spôsobe jej ustanovenia a voľbe člena do rady školy a o spôsobe rokovania sú určené v štatúte žiackej školskej rady.

Zvolení členovia žiackej rady môžu zastupovať žiakov školy aj navyše, napr. s ambíciou reprezentovať školu na komunálnej úrovni v príslušnom regióne v spolupráci s ďalšími mládežníckymi subjektami. Formou inštitucionalizácie v mestskej rade mládeže alebo v mestskom detskom a mládežníckom parlamente sú posilnené rozhodovacie kompetencie, ale aj preberanie zodpovednosti v okruhu životných otázok dotýkajúcich sa mladých ľudí.

III. Trendy, názory a skúsenosti so žiackou samosprávou na Slovensku

Základné trendy

- Väčšina žiackych školských rád má koordinátora – zástupcu z radov učiteľov, ktorý nie je členom a ktorý uľahčuje kontakt rady s vedením školy a ostatnými pedagógmi.
- Najviac žiackych školských rád vzniklo z iniciatívy vedenia, o polovicu menej z iniciatívy žiakov, ďalej nasleduje spoločná iniciatíva žiakov a vedenia školy.
- Niektoré žiacke školské rady rozšírili svoje aktivity aj mimo školy napr. majú zástupcov v mestských mládežníckych parlamentoch.
- Okrem zakladajúcich dokumentov, niektoré žiacke školské rady majú schválený aj samostatný organizačný poriadok alebo časový plán práce.
- Aktivity rád sú rôzne. Spravidla súvisia s formou propagácie a informovania o konkrétnej činnosti, ale aj možnosťou žiakov prichádzať v dostatočnom časovom predstihu s vlastnými podnetmi.
- Niektoré žiacke školské rady majú rôzne podsekcie (oddelenie napr. kultúrnej, športovej činnosti, oddelenie pre styk s vedením školy a pod). Za ich činnosti sú zodpovední príslušní referenti.
- Na niektorých školách sú ustanovené žiacke rady, ktoré majú viacerých členov ako odporúčaný počet, keďže v nich má zastúpenie každá trieda, väčšinou v osobe predsedu triedy.

Informácie z výskumu UIPŠ „Žiacke školské rady ako jedna z foriem participácie mládeže na živote spoločnosti“, Bratislava 2004.

Dobrá škola pre aktívny občiansky život

Taký bol názor jedného z oslovených pedagógov pri otázke „čo prináša práca v ŽSR samotným žiakom“. Čo si ešte myslia pedagógovia?

- Existenciu žiackeho samosprávneho orgánu vo vzťahu k vedeniu školy, pedagógom alebo ďalším zamestnancom školy hodnotia pozitívne.

- Zo spektra činností, v ktorých sa v súčasnosti žiacke školské rady realizujú alebo ich pozitívne ovplyvnili sú najčastejšie tradičné podujatia školy (imatrikulácia, ples...) a podieľajú sa na vzniku alebo organizácii mimo vyučovacích záujmových aktivít, ďalej pri vypracúvaní vnútorného poriadku školy a organizovaní študentských a športových súťaží.
- Zlepšila sa komunikácia a informovanosť medzi žiakmi, učiteľmi a vedením, riešia sa problémy žiakov v škole, žiaci dávajú návrhy do plánu práce školy a množstvo ďalších je možné rozdeliť do blokov mimo vyučovacích aktivít, riešenie problémov, výchovno-vzdelávací proces, komunikácia s vedením školy, služby alebo „prevádzka“ na pôde školy, informácie, charita a finančná pomoc alebo priestor na vyjadrenie názoru.
- Pri dobrom fungovaní ŽŠR sa vytvára priestor pre demokratické diskusie, činnosť v rade učí žiakov tolerantnosti, konsenzu a počúvaniu druhých, učí ich demokraticky (diplomatically) využívať právo na vlastný názor a vyjadrovať sa.
- Zasadnutia ŽŠR sú verejné a študenti sa radi zapájajú do obhajovania názorov, naučia sa pri odmietnutí argumentovať a bojovať o svoj názor.
- Žiaci sa podieľajú na obraze školy, stávajú sa lojálnymi so svojou školou.
- Kritika smerom k fungujúcim ŽŠR sa týkala slabej motivácie, nerozvinutej, málo kreatívnej a nekoordinovanej činnosti alebo nesprávne zadelenie si vzdelávacích povinností a voľného času.

Žiacka rada mimo školy

- Niektoré rady sa etablovali aj v priestore mimo školy (aj keď je ich minimálne množstvo). Ide najmä o spoluprácu/účasť v mestskom (študentskom) parlamente, s radami na iných školách, s rodičovským združením a spoločenskými organizáciami, s mestom pri kultúrnych a športových aktivitách, študentských súťažiach a pod.
- Pre partnerský vzťah zastupiteľstva k zástupcom mládeže je dôležité, aby okrem zástupcov občianskych združení detí a mládeže alebo iných občianskych združení a hnutí do mládežníckeho parlamentu mesta alebo obce boli tradičnou volebnou procedúrou zvolení zástupcovi škôl všetkých druhov, keďže sa stávajú silným reprezentatnom mladej generácie.

Čo rozhoduje?

- Efektivita ŽŠR závisí aj od vhodnej volby koordinátora, s podporou pedagóga sú žiaci aktívnejší.
- Ak sú žiaci vedení k demokratickému vyjadrovaniu aj na hodinách, je to výrazná pomoc pre činnosť rady.
- Chýba metodická pomoc (viacdnový psychologický a sociologický výcvik), žiakom chýbajú vedomosti v oblasti právnych predpisov (právne vedomie).

IV. Nechajme sa inšpirovať

Založenie a fungovanie ŽŠR môže byť na prvý pohľad jednoduchý proces. V každej časti sa ponúka niekoľko možností. Ktorú si zvolíte? Predsa tú, ktorá najviac vyhovuje vašim podmienkam. V tejto časti publikácie nájdete niekoľko príkladov a návrhov, ktoré sme našli v rôznych zahraničných zdrojoch (pozri Zoznam literatúry).

Desať odporúčaní ako začať so ŽŠR

- Niekoľkí študenti spolu s učiteľom podajú návrh triede.
- Malá skupina študentov prediskutuje návrh neformálne.
- Školská rada prediskutuje návrh o založení žiackej rady a spýta sa študentov na ich názor.
- Niektorí študenti so skúsenosťami s prípravami obdobných podujatí alebo zhromaždení využijú svoje organizačné schopnosti a ďalej rozvíjajú návrh rady.
- Zvolá sa stretnutie študentov z vyšších ročníkov alebo stretnutie celej školy.
- Študenti podpíšu petíciu, ktorou vyjadria svoj záujem o založenie rady.
- Na nástenku sa dajú informácie o založení rady s cieľom nájsť u študentov odozvu.
- Záležitosť sa prerokuje na vyučovacej hodine predmetu občianska náuka, náboženstvo, dejepis alebo geografia.

Ďalšie kroky

- Požiadame skupinu zástupcov triedy, aby dobrovolne pomáhali pri vysvetľovaní pravidiel a štruktúry pri založení žiackej rady.
- Jeden zo zamestnancov školy môže byť menovaný za facilitátora (sprostredkovateľa) aktivít.
- Návrhy na zloženie žiackej rady by mali byť v súlade s typom školy.
- Vypracuje sa súhrn pravidiel a načrtne sa zasadací poriadok pre stretnutia.
- Navrhne sa spôsob komunikácie medzi žiackou radou a ostatnými zložkami v škole.
- Na základe dohodnutých spôsobov a postupov sa môžu zorganizovať voľby.
- Študenti môžu odsúhlasiť návrh podpísaním petície.
- Zvolá sa zhromaždenie študentov s cieľom vypracovať návrh a nájsť odozvu pre návrhy na činnosť.

Zloženie žiackej rady

Zloženie žiackej rady ovplyvní aj spôsob volieb resp. systém vyberania, dopĺňania nových členov. Poznáme štyri typy založenia/dopĺňania rád:

- Ak má každá trieda svojho zástupcu v rade.
- Ak jednotlivé ročníky majú svojich zástupcov.
- Rada je zložená z osobností, ktorí vyhrali voľby bez ohľadu na ročník.
- Do rady sú dosadení noví ľudia podľa životopisu na základe vlastnej žiadosti bez oficiálnych volieb.

Ak je v rade zastúpená každá trieda

Výhody

- Malý počet voličov, vystupovanie pred menším počtom ľudí (spolužiakmi) nie je také náročné a nepôsobí skľučujúco alebo zastrašujúco.
- Zodpovednosť zástupcu za svojich spolužiakov je priama.
- Voľby môžu byť zorganizované takým spôsobom a v takom čase, ktorý najviac triede vyhovuje. Takisto sa môžu ľahšie organizovať stretnutia triedy na získanie ohlasov k činnosti ŠR.
- Študenti sa môžu priamo zúčastniť na voľbách v triede a porozumieť tak lepšie mechanizmom demokracie.
- Komunikácia medzi študentmi a študentskou radou je priamejšia.

Nevýhody

- Vo väčších školách s väčším počtom študentov môže voľba zástupcu z každej triedy spôsobiť, že študentská rada bude príliš veľká.
- Zabezpečiť správne vedenie a kontrolu volieb v každej triede môže byť výzvou.
- Tlač alebo príprava volebných lístkov pre také množstvo rozdielnych tried môže byť náročná.

Napriek týmto nevýhodám je to pravdepodobne najspravodlivejší a najlepší systém.

Ak ročníky zastupujú len reprezentanti

Výhody

- Každý školský ročník má v ŽSR zastúpenie a účasť.
- Komunikácia smerom z a do študentskej rady je priamejšia a zahŕňa študentov z každého ročníka.
- Tento systém je flexibilný a počet zvolených členov môže byť „ušíť“ priamo na mieru školy. Každý rok môžu byť do ŠR zvolení 2, 3, 4 alebo viacerí študenti v závislosti od veľkosti školy.
- Počet voličov môže byť vyšší. Voľby spomedzi väčšej skupiny študentov na menší počet miest v rade by mohli byť zaujímavejšie.
- Mohlo by sa zorganizovať šesť alebo sedem samostatných volieb, čo by bolo neporovnateľne menej ako v prípade modelu zástupcov tried.
- Systém by mohol fungovať ako pomerný volebný systém, čiže rovnaký systém, aký sa využíva pri bežných parlamentných národných voľbách.

Nevýhody

- Stretnutia na zistenie ohlasov študentov v určitom ročníku môžu byť náročnejšie na organizáciu ako stretnutia tried.
- Systém je menej reprezentatívny a mohlo by sa stať, že niektoré triedy nemusia mať svojho zástupcu.
- Volby môžu pôsobiť odstrašujúco a odradiť študentov vyjadriť svoj názor.

Ak sa volia „osobnosti“ – tzv. model priamych volieb

Výhody

- Tento typ volieb je administratívne i organizačne menej náročný.
- Starší študenti sú zvýhodnení svojím vekom, čo by mohlo viesť k tomu, že členovia rady by boli skúsenejší a vo výkone svojej zastupiteľskej funkcie efektívnejší než mladší.
- Zaangažovanie celej školy v jedných voľbách by ich mohlo spraviť zaujímavejšími a atraktívnejšími.
- Počet členov študentskej rady možno jednoduchšie stanoviť tak, aby zodpovedal potrebám a požiadavkám každej školy.

Nevýhody

- Systém nezaručuje vyváženosť. Môže sa stať, že voliči zvolia členov študentskej rady iba z jedného ročníka.
- Niektorí študenti by nemuseli mať žiadnych zástupcov z ich triedy alebo ročníka, čím by rada nebola reprezentatívna a zmenšila by sa tak jej výkonnosť z hľadiska komunikácie priamo so študentmi.
- Niektorých študentov by mohlo odrádzať od vyjadrenia svojho názoru to, že volby vo veľkej skupine pôsobia odstrašujúco

Ak sú zástupcovia vyberaní/doplňaní.

V niektorých školách študenti sami žiadajú o prijatie do rady. Pošlú svoj životopis riaditeľovi alebo študentskej rade s dôrazom na svoju vhodnosť pre túto pozíciu. Spoločne rozhodnú o tom, kto sa stane členom študentskej rady.

Výhody

- Do rady sa dostanú členovia s náležitými schopnosťami.
- Talentovaní a odborne zdatní študenti, ktorí by z akýchkoľvek dôvodov nemuseli uspieť pri voľbách, sa môžu stať členmi ŠR.

Nevýhody

- Systém zvýhodňuje študentov s dobrým životopisom. Študenti, ktorí by sa mohli učiť a získať skúsenosti participáciou v ŠR, nezískajú túto šancu.
- Študenti môžu mať pocit, že nemôžu nijako ovplyvniť zloženie rady, keďže nemôžu voliť svojich zástupcov.
- Vybraní členovia majú dostatok dôvery zo strany školy, ale nemajú dôveru zo strany študentov.
- Študenti nemajú možnosť vyskúšať si princíp demokracie, čo je kľúčovým bodom existencie študentskej rady.

Prichádzajú volby!

Bez ohľadu na to, akú štruktúru a systém volieb si zvolíme, mali by sme rešpektovať nasledujúce organizačné pravidlá.

Nominácie kandidátov

- Volby by mali prebiehať tajným hlasovaním.
- Oznam o hľadani kandidátov by mal byť zverejnený tak, aby sme sa uistili, že o tejto skutočnosti sa každý dozvedel včas.
- Mali by sme jasne uviesť, kedy sa uzatvára termín nominácií, aby sme dali každému šancu sa rozhodnúť, či bude kandidovať.
- Nominácie by mali byť predložené písomne.
- Uchádzači by mali mať najmenej dvoch kolegov, ktorí podporujú ich nomináciu.
- V niektorých školách sa vyžaduje, aby študenti zahrnuli do nominačnej prihlášky aj svoje dôvody, prečo sa snažia vyhrať volby.

Disciplína

Vo viacerých školách sa študenti, ktorí porušili disciplinárne pravidlá školy, nemôžu zúčastniť volieb do študentskej rady. Niektoré školy preto vyžadujú, aby učiteľ podpísal nominačný formulár, alebo aby riaditeľ vyhlásil, že daný študent má čistý disciplinárny register. Iné školy nemajú takéto predpisy. Rozhodnutie školy vylúčiť akéhokolvek člena zo študentskej rady by malo byť starostlivo zvážené.

Dobrá organizácia

Dobrá organizácia volieb je v záujme každého. Študentská rada sa tak stáva reprezentatívnou aj preto, že umožní voliť čo možno najväčšiemu počtu študentov. Riadne volby zvyšujú dôveryhodnosť študentskej rady. Volby sú procesom vyžadujúcim si precíznosť a musia prebiehať správne a na profesionálnej úrovni. Volby, ktoré sú zle organizované, môžu podlomiť dôveru v budúcu študentskú radu. Matematické rovnice pri rozhodovaní, kto bude zvolený, sú presné. Mali by byť dodržané a nemal by zostať žiaden priestor na dohady.

Zopár dobrých rád

- Učebnice občianskej a politickej výchovy zvyčajne poskytujú výborné rady o volbách. Taktiež učitelia týchto predmetov by mali byť schopní poskytnúť odborné rady.

- Najlepší experti v oblasti volebného systému sú aktívni politici ako napríklad poslanci parlamentu alebo zastupiteľstva mesta. Prečo nepožiadajte jedného z nich, aby prišiel a prezentoval základné informácie o príprave a uskutočnení volieb v neformálnom rozhovore s členmi rady?
- Mohli by ste požiadať o pomoc mládežnícku organizáciu (Únia stredoškôľakov Slovenska), ktorá zastupuje záujmy študentov škôl druhého stupňa.

Zloženie rady

Počet členov rady určite určí aj jej zloženie a rozdelenie funkcií. Tu je niekoľko z nich.

Predseda je hlavný predstaviteľ a hovorca študentskej rady, zvoláva zhromaždenia, vedie stretnutia v duchu spravodlivosti a práva každého člena na vyjadrenie vlastného názoru, podpisuje všetky listy, správy atď. ktoré sú vydané ŽSR, diskutuje s predstaviteľmi školy, zaisťuje, aby študentská rada bola vedená efektívne a zmysluplne.

Miestopredseda/podpredseda preberá povinnosti predsedu v prípade jeho neprítomnosti, pomáha predsedovi pri organizovaní študentskej rady, ak je to nutné sprevádza predsedu na rokovania.

Tajomník na stretnutiach zapisuje protokol, rozširuje a číta zápisnice z už uskutočnených stretnutí a v prípade súhlasu ich podpisuje ako predseda, rozposiela pozvánky na stretnutia, overuje, či je každý informovaný o pripravovaných stretnutiach.

Finančný manažer – pokladník je zodpovedný za vedenie finančných dokladov a za informovanie študentskej rady o aktuálnom finančnom stave skupiny, študenti ako aj učiteľský zbor vo väčšine škôl by mali mať základné znalosti z oblasti účtovníctva.

Zástupca pre styk s verejnosťou informuje študentov o činnostiach študentskej rady, obnovuje informačnú tabuľu, pomáha s vydávaním novín študentskej rady, v prípade, ak ich škola vydáva.

Rada môže pracovať aj systémom pracovných skupín napr. kultúrna, športová, skupina pre otázky vzdelávania a pod. Systém a zloženie pracovných skupín sa môže pravidelne meniť podľa plánu práce.

Stanovy a zakladacie listiny

Zvyčajný postup pri vytvorení rady je zakladanie dokumentácie obsahujúcej jej postavenie a povinnosti. Môže mať formu stanov, zakladacej listiny, listiny pravidiel alebo jednoducho papier s nadpisom „postavenie a povinnosti“. Aktuálne príklady takýchto dokumentov zo Slovenska aj zo zahraničia uvádzame v prílohe.

V. Od čoho závisí efektívita ŽSR

Ak ste sa dostali v čítaní tejto publikácie až k tejto kapitole – iste si už viete odpovedať aj vy sami. Tie najdôležitejšie faktory si dovoľíme zhrnúť za vás!

Spôsob vzniku a podmienky založenia žiackej samosprávy

Aby rada nezostala iba „na papieri“ musí aj jej vznik vyplývať zo záujmu oboch strán. Najvýhodnejší je model založenia ŽSR vo vzájomnej spolupráci vedenia školy a žiakov. Prvý podnet, oboznámenie žiakov s legislatívou, ktorá to umožňuje, by malo dať vedenie školy. Druhým krokom je iniciatíva žiakov, ktorí sformulujú svoju požiadavku založiť žiacku školskú radu. Po založení žiackej rady a prijatí základných dokumentov, ktoré akceptuje aj vedenie školy, nič nebráni efektívne rozvíjať spoluprácu žiakov a vedenia školy vo vzájomný prospech. Model založenia žiackej samosprávy na podnet vedenia školy alebo podnet žiakov môže niesť už od jeho vzniku vážne nedostatky poznačené nedostatočným akceptovaním nezúčastnenej strany.

Funkcia pedagóga-koordinátora

Už na začiatku tejto publikácie sme zdôrazňovali jeho/jej nezastupiteľnú úlohu a vplyv na funkčnosť žiackej samosprávy. Predovšetkým uľahčuje komunikáciu žiakov s vedením školy, podporuje kreativitu žiakov a zjednocuje žiacky kolektív školy. Tieto a ďalšie úlohy dokáže efektívne naplňať iba ak nie je direktívne určený vedením školy, ale vybratý a prijatý žiakmi. To predpokladá, že sa prejavuje ako osobnosť, s vlastnosťami, ktoré sú prijateľné a rešpektované mladými ľuďmi, napr.: dôveryhodný, kamarátsky, spoľahlivý, nekonfliktný a pod.

Priebeh volieb a ich kandidáti

Podľa toho o aký typ rady ide – to ovplyvní aj priebeh volieb (ak budú) a či sa ich zúčastnia všetci žiaci školy alebo iba tí, ktorí majú záujem. Aj slovenskí žiaci majú určitú predstavu, aké vlastnosti by nemali ich kandidátovi určite chýbať, ako napr.:

- komunikatívnosť a vedieť obhajovať svoj názor,
- nemať problém diskutovať s učiteľmi o problémoch v škole,
- mať záujem o názory spolužiakov,
- vzbudzovať dôveru,
- byť dôsledný a vytrvalý.

Aby mohli okrem týchto vlastností spoznať žiaci-voliči aj zábery žiaka-kandidáta a jeho program s cieľom ako ich naplniť, je potrebná verejná prezentácia kandidátov, napr. formou verejných prezentácií, najlepšie diskusných stretnutí s voličmi. Je dôležité premyslieť aj stratégiu zapájania do činnosti v žiackej školskej rade žiakov prvých alebo maturitných ročníkov, platia tu minimálne dve zásady:

- pre druhákov už môže byť neskoro začínať v samospráve,
- maturant, ktorý odchádza zo školy, by mal pripraviť kvalitnú náhradu za seba.

Základné dokumenty

Zvolení členovia žiackej školskej rady pripravujú základné dokumenty, ktoré prijme vedenie školy a podporia žiaci. Mali by to byť najmä stanovy alebo štatút a plán – časový harmonogram činnosti. V žiadnom prípade by štatút alebo stanovy nemali byť komplikované alebo dokonca tajným dokumentom. Mali by byť koncipované na základe návrhov a hlasovania žiakov, aby sa prijatý dokument nestal formálnym a neosobným. Nestotožnenie sa žiakov so základným dokumentom vedie k jeho násilnému napĺňaniu a nemotivuje žiakov (možno aj členov) k aktívnemu zapájaniu sa do činnosti.

Stretnutia rady

Frekvencia stretnutí a spôsob zvolávania členov žiackej samosprávy by nemala mať len spontánny charakter, ale prijať pravidelnosť napr.: 1x za 2 týždne a zároveň zachovať schopnosť operatívne sa stretnúť za účelom riešenia nepredvídateľných situácií – problémov.

Hodnotenie práce rady

Každoročné zhodnotenie činnosti pomáha definovať problémy a nedostatky, s ktorými sa členovia žiackej školskej rady stretli, prípadne vo svojej činnosti urobili. Určiť si strategický cieľ ich odstránenia ako motivačný faktor. Ako pozitívne pôsobenie a motiváciu na členov žiackej samosprávy je potrebné zhodnotiť aj aktivity, ktoré splnili svoj účel.

Informovanie verejnosti

Poskytovanie informácií o činnosti samosprávy s cieľom, aby sa čo najväčší počet žiakov školy mohol zapojiť do jej činnosti. Monitorovať potreby a problémové oblasti žiakov. Vytvárať neformálne zoskupenia žiakov schopných spolupracovať so žiackou školskou radou priebežne počas celého školského roka, napr. na verejných zhromaždeniach-mítingoch školy.

Ďalšie vzdelávanie

Podporovať účasť členov žiackej samosprávy na metodických a vzdelávacích aktivitách.

Poradný a rozvojový charakter v činnosti žiackej samosprávy má spolupráca v rámci viacerých škôl alebo pravidelná výmena skúseností stredných škôl v rámci kraja. Za týmto účelom vytvoriť takúto akčnú platformu, napr. aj na internetovom portáli.

VI. Význam ŽŠR v perspektíve nadchádzajúcich rokov

Biela kniha o mládeži Európskej únie považuje za hlavné piliere mládežníckej politiky v Európe najmä podporu mládežníckeho dobrovoľníctva, informácií pre mládež a o mládeži, lepšie poznanie a porozumenie mládeže a v neposlednom rade podporu občianskej participácie mladých ľudí. Aj pre Slovensko, ako členský štát Európskej únie, vyplýva povinnosť zakomponovať tieto elementy do koncepcnej práce s mládežou a do mládežníckej politiky.

V našich podmienkach narážame na viaceré problémy, ktoré ovplyvňujú aj vzťah mladých ľudí k občianstvu a participácii. V prvom rade je to rodina, kde v mnohých prípadoch ešte vládne autoritatívny spôsob výchovy a výchova k demokracii a participácii je výrazne podceňovaná.

Len malé percento mladých ľudí sú členovia občianskych združení a mládežníckych organizácií, ktoré by mohli byť prirodzeným prostredím a prostriedkom na „otestovanie si“ demokratického rozhodovania, získania základných návykov a participatívneho správania.

Už dlhší čas diskutujú odborníci aj široká verejnosť o úrovni demokracie v súčasnom systéme výchovy a vzdelávania v školách. Demokratická výchova je totiž prvým predpokladom k neskoršiemu zodpovednému správaniu mladých ľudí voči veciam verejným.

Aj vo svetle týchto argumentov je zrejmé, že fungovanie žiackych školských rád má oveľa väčší význam než iba nejaká „hra na demokraciu“. Spolu s rodinným prostredím, výchovou v škole, pôsobením občianskych združení alebo iných inštitúcií pre prácu s deťmi a mládežou by mali pripraviť mladých ľudí na ich neskoršie fungovanie v spoločnosti ako plnohodnotných občanov. Aj preto podceňovanie alebo branie na ľahkú váhu môže byť v prípade ŽŠR krátkozrakým krokom.

Je dôležité ukázať mladým ľuďom, že ich názory a problémy sú pre nás dospelých dôležité. Na druhej strane nám to dáva prostriedok, páku, požadovať od mladých ľudí tiež zodpovedný prístup a spoločné hľadanie odpovedí na otázky, ktoré trápia zase nás, ľudí na druhej strane (vedenie školy, učiteľov, spolupracovníkov, širšiu komunitu a pod.). Určite by sme mali túto šancu využiť.

O autorkách

Mária Bošňáková vyštudovala na Filozofickej fakulte UK v Bratislave odbor pedagogika so špecializáciou na mimoškolskú pedagogiku. Svoju profesiu vykonávala v Iuvente, najmä v metodologickej oblasti pedagogiky voľného času (1990-1995) a na odbore detí a mládeže MŠ SR v oblasti štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži (1995-2003). V súčasnosti pracuje v Ústave informácií a prognóz školstva na oddelení analýz a výskumu mládeže. V ostatných 3 rokoch sa venuje prevažne tematike občianskej participácie mladých ľudí.

Jana Miháliková skončila Pedagogickú a Filozofickú fakultu UPJŠ v Prešove odbor Pedagogika detského a mládežníckeho hnutia. Počas svojho profesionálneho života pracovala v Centre voľného času (1989-1997) a od roku 1997 pôsobí v Iuvente. Zaoberá sa výchovou mimo vyučovania a aktuálnymi otázkami štátnej politiky voči deťom a mládeži. Špecializuje sa na medzinárodnú mobilitu ako prostriedku neformálneho vzdelávania. Píše publikácie a metodické materiály z tejto oblasti.

Táto publikácia vznikla ako súčasť projektu ŽIACKE ŠKOLSKÉ RADY NA STREDNÝCH ŠKOLÁCH NA SLOVENSKU – Učíme sa občianskej participácii, schváleného MŠ SR – odbor mládeže. Jeho realizátorom je IUVENTA – odbor rozvoja a odborný garant je prof. Ladislav Macháček.

Metodické a informačné materiály zamerané na vznik a fungovanie žiackych školských rád nájdete na www.iuventa.sk:

- Participácia študentov na samospráve stredných a vysokých škôl (sociologický výskum)
- Aj nás sa to týka (metodická príručka ako zakladať žiacke školské rady)
- Participácia mládeže formou žiackych školských rád
- Príručka pre študentov – členov žiackych školských rád na stredných školách v Rakúsku
- Študentská rada na strednej škole v Írsku

PRÍLOHY

- Vzorový štatút žiackej školskej rady (SR)
- Zaujímavé príklady metodiky práce ŽSR zo zahraničia
 - Povinnosti a úlohy študentskej rady
 - Stanovy študentskej rady,
 - Skutočný prípad 1
 - Skutočný prípad 2
 - Skutočný prípad 3
- Zoznam literatúry

Vzorový štatút žiackej školskej rady (SR)

Preambula

V zmysle ustanovenia § 26 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa vydáva tento štatút žiackej školskej rady.

Článok I.

Základné ustanovenie

1. Názov
2. Adresa sídla

Článok II.

Pôsobnosť a poslanie žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada je ustanovená podľa § 26 zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
2. Žiacka školská rada je iniciatívnym a poradným samosprávnym orgánom, ktorý sa vyjadruje k otázkam výchovy a vzdelávania.

Článok III.

Činnosť žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada sa vyjadruje ku všetkým závažným skutočnostiam, ktoré sa vzťahujú k práci školy,

vyjadruje sa k návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania a podáva návrhy na mimoškolské činnosti a podujatia, ktoré zároveň organizuje.

2. Žiacka školská rada rieši problémy a sťažnosti žiakov s vedením školy. Zastupuje žiakov vo vzťahu k riaditeľovi a k vedeniu školy, predkladá im svoje stanoviská a návrhy, zastupuje žiakov aj navonok.
3. Žiacka školská rada prijíma, konzultuje a iniciuje návrhy na zveladenie priestorov školy.
4. Inicjuje školskú záujmovú činnosť.
5. Žiacka školská rada sa podieľa na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku.
6. Žiacka školská rada volí a odvoláva zástupcov žiakov do rady školy.
7. Žiacka školská rada je schopná uznášať sa, ak je na jej zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov. Na jej platné uznesenie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov žiackej rady. Na platné uznesenie žiackej rady vo veci volby a odvolania zástupcu žiakov do rady školy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov žiackej rady.

Článok IV.

Zloženie žiackej školskej rady a spôsob volby jej členov

1. Žiacka školská rada má ... členov
2. Členmi žiackej školskej rady sú zastupovaní všetci žiaci školy.
3. V každej triede sa zvolí jeden zástupca tajným hlasovaním.
4. Zo zástupcov tried sa v celoškolských voľbách tajným hlasovaním zvolí určený počet členov žiackej školskej rady.
5. Členovia žiackej školskej rady si spomedzi seba zvolia predsedu a podpredsedu tajným hlasovaním.
6. Z každej volby sa robí zápisnica.
7. Predsedom žiackej školskej rady sa stáva žiak, ktorý v tajnom hlasovaní získa najväčší počet hlasov a zároveň sa stáva členom rady školy.
8. Ak zanikne členstvo v žiackej školskej rade napríklad ukončením štúdia alebo odvolaním, členmi žiackej rady sa stanú žiaci, podľa počtu získaných hlasov vo voľbách do žiackej školskej rady.

Článok V.

Práva a povinnosti člena žiackej školskej rady

1. Člen má právo:
 - a) voliť a byť volený
 - b) navrhovať kandidátov na funkciu predsedu žiackej školskej rady
 - c) byť informovaný o všetkých skutočnostiach, ktoré sú predmetom rokovania žiackej školskej rady a slobodne sa k nim vyjadrovať
 - d) hlasovať ku všetkým uzneseniam žiackej školskej rady

-
- e) predkladať na rokovanie žiackej školskej rady vlastné námety, prípadne materiály
 2. Člen žiackej školskej rady je povinný sa zúčastňovať na jej zasadnutí. Neospravedlnená účasť na troch po sebe nasledujúcich zasadnutiach sa hodnotí ako nezáujem o výkon funkcie a neplnenie povinností člena žiackej školskej rady podľa tohto štatútu.
 3. Člen žiackej školskej rady je povinný zabezpečiť ochranu osobných údajov chránených všeobecne záväznými právnymi predpismi.
 4. Z každého zasadnutia žiackej rady sa vyhotoví zápisnica a priloží sa k nej prezenčná listina účastníkov zasadnutia.

Článok VI.

Povinnosti predsedu žiackej školskej rady

1. Predseda žiackej školskej rady je štatutárnym orgánom, ktorý riadi činnosť žiackej školskej rady a koná v jej mene.
2. Predseda žiackej školskej rady zvoláva, pripravuje a riadi zasadnutia žiackej školskej rady.

Článok VII.

Hospodárenie žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada zabezpečuje svoju činnosť z prostriedkov rozpočtu školy na tento účel určených v súlade s osobitnými predpismi.
2. Žiacka školská rada nemá vlastný majetok
3. Žiacka školská rada hospodári podľa schváleného rozpočtu na príslušný kalendárny rok.
4. Návrh rozpočtu predkladá na schválenie rade školy jej predseda najneskôr jeden mesiac pred začiatkom kalendárneho roka, na ktorý sa rozpočet zostavuje.

Článok VIII.

Žiacka školská rada zasadá v určený deň v prvý týždeň v mesiaci, ak nie je stanovené inak.

Článok IX.

Tento štatút bol prerokovaný a schválený na zasadnutí žiackej školskej rady dňa a od toho dňa nadobúda účinnosť

Dátum

podpis predsedu ŽŠR

Zaujímavé príklady metodiky práce ŽŠR zo zahraničia

*Nasledujúce prípady sú prevzaté z materiálov uverejnených v publikácii **Participácia, občianstvo, demokracia**. Zostavil L. Macháček, Slovenská pedagogická spoločnosť a Katedra pedagogiky FF UCM v Trnave, Trnava 2003 (ISBN 80-89031-48-9)*

Povinnosti a úlohy študentskej rady

Základná škola sv. Brigity, Killarney, okres Kerry, Írsko

Cieľ

Cieľom študentskej rady pri škole sv. Brigity bude zlepšovať komunikáciu v rámci školskej obce, a tým zároveň zvyšovať povedomie školskej obce.

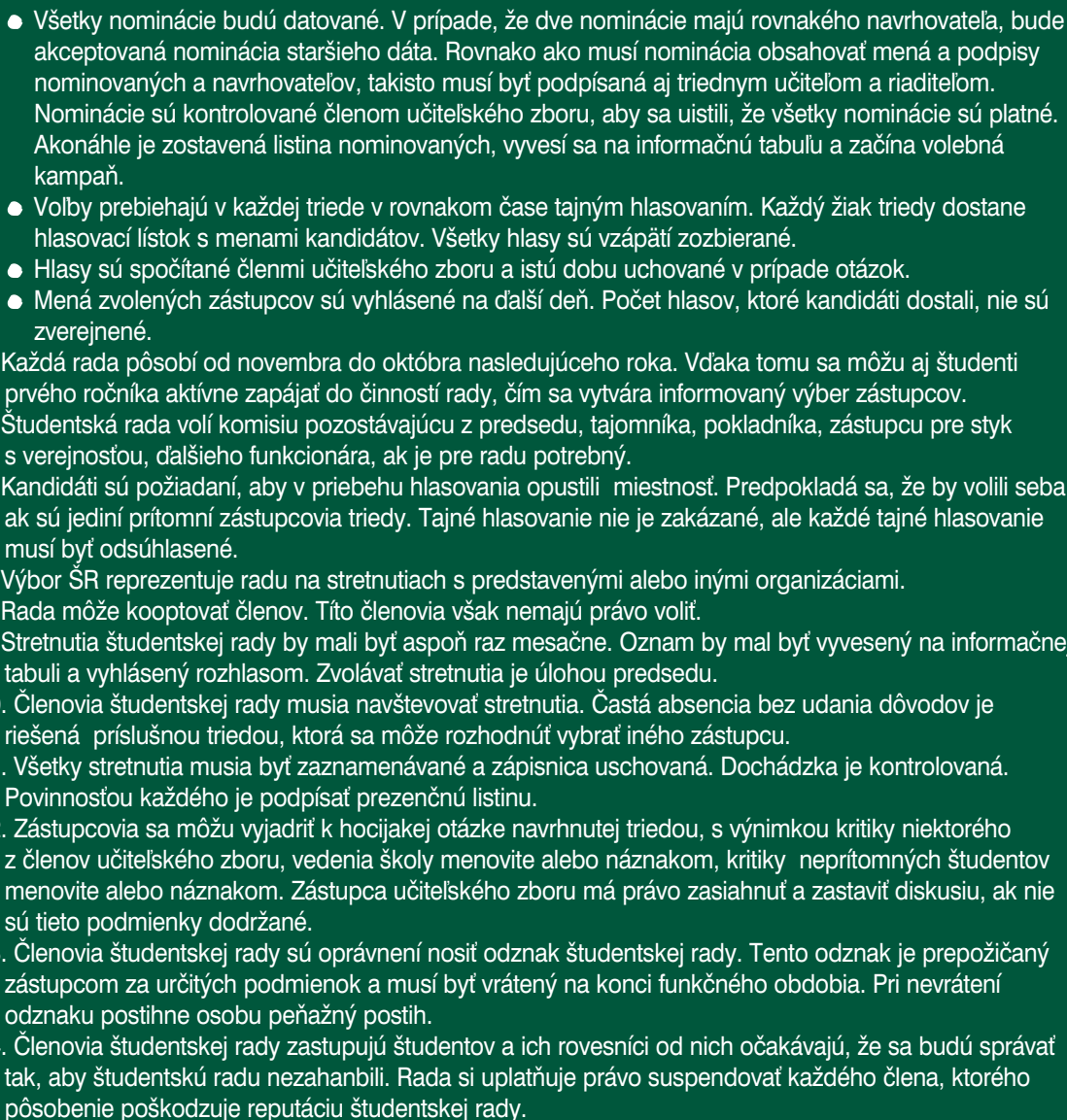
Úlohy rady

- Byť dostupným v každom čase a reprezentovať každého študenta rovnako a nestranne.
- Byť jedinečnou inštitúciou pre školu sv. Brigity
- Predkladať názory študentov týkajúce sa školských záležitostí.
- Informovať študentov o spôsobe práce školy a jej hlavných cieľoch.
- Podporovať a usmerňovať podnikavosť pri rôznych zbierkach, vydávaní študentských novín a mimoškolských aktivitách.
- Podporovať čisté, zdravé a šťastné pracovné prostredie.

Stanovy študentskej rady

Obecná škola sv. Wolstana, okres Kildare

1. Študentská rada pri sv. Wolstan pozostáva z dvoch zvolených zástupcov každej triedy v škole, zástupcu výberovej skupiny, zástupcu z učiteľského zboru. Iba zvolení zástupcovia majú v rade právo voliť.
2. Aby mohol byť študent zvolený do študentskej rady, musí spĺňať tieto podmienky:
 - Byť študentom školy.
 - Prijatť určený postup volieb.
3. Postupy volieb:
 - Proces začína nomináciou. Študenti môžu byť nominovaní iba oficiálnou formou a každý nominovaný musí byť zároveň navrhnutý aj tromi spolužiakmi. Nominovaný nemôže navrhovať iného kandidáta.

-
- Všetky nominácie budú datované. V prípade, že dve nominácie majú rovnakého navrhovateľa, bude akceptovaná nominácia staršieho dáta. Rovnako ako musí nominácia obsahovať mená a podpisy nominovaných a navrhovateľov, takisto musí byť podpísaná aj triednym učiteľom a riaditeľom. Nominácie sú kontrolované členom učiteľského zboru, aby sa uistili, že všetky nominácie sú platné. Akonáhle je zostavená listina nominovaných, vyvesí sa na informačnú tabuľu a začína volebná kampaň.
 - Volby prebiehajú v každej triede v rovnakom čase tajným hlasovaním. Každý žiak triedy dostane hlasovací lístok s menami kandidátov. Všetky hlasy sú vzápätí zozbierané.
 - Hlasy sú spočítané členmi učiteľského zboru a istú dobu uchované v prípade otázok.
 - Mená zvolených zástupcov sú vyhlásené na ďalší deň. Počet hlasov, ktoré kandidáti dostali, nie sú zverejnené.
4. Každá rada pôsobí od novembra do októbra nasledujúceho roka. Vďaka tomu sa môžu aj študenti prvého ročníka aktívne zapájať do činností rady, čím sa vytvára informovaný výber zástupcov.
 5. Študentská rada volí komisiu pozostávajúcu z predsedu, tajomníka, pokladníka, zástupcu pre styk s verejnosťou, ďalšieho funkcionára, ak je pre radu potrebný.
 6. Kandidáti sú požiadaní, aby v priebehu hlasovania opustili miestnosť. Predpokladá sa, že by volili seba, ak sú jediní prítomní zástupcovia triedy. Tajné hlasovanie nie je zakázané, ale každé tajné hlasovanie musí byť odsúhlasené.
 7. Výbor SR reprezentuje radu na stretnutiach s predstavenými alebo inými organizáciami.
 8. Rada môže kooptovať členov. Títo členovia však nemajú právo voliť.
 9. Stretnutia študentskej rady by mali byť aspoň raz mesačne. Oznam by mal byť vyvesený na informačnej tabuľi a vyhlásený rozhlasom. Zvolávať stretnutia je úlohou predsedu.
 10. Členovia študentskej rady musia navštevovať stretnutia. Častá absencia bez udania dôvodov je riešená príslušnou triedou, ktorá sa môže rozhodnúť vybrať iného zástupcu.
 11. Všetky stretnutia musia byť zaznamenávané a zápisnica uschovaná. Dochádzka je kontrolovaná. Povinnosťou každého je podpísať prezenčnú listinu.
 12. Zástupcovia sa môžu vyjadriť k hocijakej otázke navrhnutej triedou, s výnimkou kritiky niektorého z členov učiteľského zboru, vedenia školy menovite alebo náznamom, kritiky neprítomných študentov menovite alebo náznamom. Zástupca učiteľského zboru má právo zasiahnuť a zastaviť diskusiu, ak nie sú tieto podmienky dodržané.
 13. Členovia študentskej rady sú oprávnení nosiť odznak študentskej rady. Tento odznak je prepožičaný zástupcom za určitých podmienok a musí byť vrátený na konci funkčného obdobia. Pri nevrátení odznaku postihne osobu peňažný postih.
 14. Členovia študentskej rady zastupujú študentov a ich rovesníci od nich očakávajú, že sa budú správať tak, aby študentskú radu nezahanbili. Rada si uplatňuje právo suspendovať každého člena, ktorého pôsobenie poškodzuje reputáciu študentskej rady.

-
15. Študentská rada môže každý rok organizovať zbierky a rozdeľovať ich do skupín v rámci školy. Žiadosti na zbierky musia byť vypísané úradnou formou a odovzdané pokladníkovi. Pokladník má právo vytvoriť finančnú subkomisiu, ktorá zhodnotí všetky žiadosti.
16. Študentská rada udeľuje na konci školského roka pochvalu tým študentom, ktorí podľa názoru ich rovesníkov nejakým spôsobom prispeli ostatným študentom školy. Tieto pochvaly budú vyhlásené na oficiálnom školskom odovzdávaní cien. Členovia študentskej rady a predsedovia tried môžu dostávať pochvaly, ale nemôže im byť udelená pochvala na základe plnenia povinností, vyplývajúcich z ich funkcie.

Skutočný prípad 1

Kazuistika študentskej rady – County Monaghan škola

V triede existovala neformálna skupina študentov, z ktorých časť boli zástupcovia triedy. Na začiatku školského roka sa niekoľko študentov dalo dokopy a prediskutovali návrh založenia študentskej rady. Spolu so zástupcami triedy vypracovali návrhy.

Návrh bol pripravený s dôrazom na tieto otázky:

- Prečo škola potrebovala študentskú radu?
- Čo by mohla študentská rada robiť a aké by boli jej ciele?
- Navrhovaná štruktúra tejto novej rady a povinnosti zaangažovaných študentov.

Návrh bol prezentovaný riaditeľovi školy s písomnou podporou študentov a zástupcov tried. Návrh bol prediskutovaný zamestnancami a vymenovaný jeden, ktorý mal sprostredkovať komunikáciu so študentmi.

Nová rada začala pracovať koncom septembra. Na podporu študentskej rady škola založila bankové konto. Rada dostala školenie pre tímovú prácu.

Rada si v svojom prvom roku vzala na starosť množstvo projektov vrátane protidrogovej kampane a kampane proti šikanovaniu. Prieskum, ktorý sa týkal školskej uniformy, bol vedený v rámci školy. Výsledky boli prezentované riaditeľovi školy a prejavili sa v mnohých zmenách školskej uniformy v priebehu 5 rokov. Sekcia rady pre šport bola vymenovaná na organizovanie aktivít, ktoré navrhovali študenti či už priamo alebo prostredníctvom svojich zástupcov alebo vhadzovali svoje návrhy do určenej škatule.

Počas Dňa bez uniformy bolo vyzbieraných takmer 1000 libier na charitu. Hudobné skupiny, tanečné workshopy, film a dráma boli aktivitami tohto dňa. Počas celého roka sa organizovali mnohé výlety a návštevy kín.

Postupom času sa vyskytli problémy, ktoré súviseli najmä s nedostatkom motivácie a nových nápadov. Združenie rady zistilo, že vytvorenie kalendára udalostí na začiatku školského roka skutočne pomáha. Väčšina nápadov na zaradenie do kalendára pochádzala od samotných študentov.

Skutočný prípad 2

Študentská rada v Dubline

Dievčenská škola v Dubline má 600 študentiek. V ŠR je 25 členov. Každá trieda z každého ročníka si volí dve kandidátky. Druhá študentka je zvolená ako náhrada pre prípad, že prvá triedna kandidátka by nemohla vykonávať v budúcnosti svoju úlohu. Študentky sa dobrovoľne stávajú kandidátkami a voľby na danú pozíciu sa konajú v triede. Ak študentky získajú reputáciu efektívnych zastupiteľiek, tak sú často z roka na rok zvolené znovu. Rada sa stretáva raz za týždeň po skončení vyučovania, aby prediskutovala dôležité otázky a stratégie na dosiahnutie vybraných cieľov. Zvyčajne trvajú 45 minút, ale môžu byť predĺžené, ak treba niečo konkrétne preriešiť. Rada má štyroch funkcionárov: prezidenta, viceprezidenta, tajomníka a hospodára-pokladníka. Stretnutia študentskej rady navštevujú aj dvaja učitelia, ktorí informujú riaditeľa. Rolu mosta medzi študentmi a riaditeľom plnia učitelia a táto metóda komunikácie s riaditeľom sa zdá adekvátna.

Študentská rada prinesie každú otázku, ktorá vznikla na stretnutí, späť do každej triedy a trieda sa k nej vyjadrí.

Skutočný prípad 3

Študentská rada v Kildare

Škola v kraji Kildare má viac ako 600 študentov.

Na stretnutiach sa zúčastňuje členské jadro zo 42 študentov a zástupca riaditeľa. Voľby nových predstaviteľov rady sa konajú každý november. Za každú triedu sa volia dvaja študenti. Niekoľkí starší študenti sú vybratí, aby zasadali v rade ako poradcovia. Napríklad prefekti sú oprávnení reprezentovať radu bez toho, aby boli zvolení. Šieste ročníky majú právo mať ďalších triednych reprezentantov. Záujemcovia, ktorí chcú byť zvolení, musia mať tri rôzne nominácie a podpis od ich triedneho učiteľa. Zvolení členovia môžu žiadať o znovuzvolenie tak, ako prechádzajú z ročníka do ročníka. Každý, kto vymešká tri stretnutia za sebou, môže byť radou vylúčený a hľadá sa náhrada. Stretnutia sa konajú asi jednu hodinu každý týždeň po škole.

Na začiatku každého roka napíše študentská rada formálne požiadavky riaditeľovi a dúfajú, že sa uskutočnia. V priebehu roka sa konajú aj pravidelné stretnutia s riaditeľom. Hoci sieť prefektov v škole a študentská rada sú rôzne systémy, existuje medzi nimi spojenie. Prefekti – poradcovia sa viac zaoberajú úlohami, ako zabrániť šikanovaniu študentov, alebo pomáhajú študentom prvého ročníka zvyknúť si na školské požiadavky.

Zoznam literatúry

- Communicating with the Public, European Commission Directorate General for Education and Culture pod hlavičkou Citizenship and Youth
- Žiacke školské rady ako jedna z foriem participácie mládeže na živote spoločnosti, ÚIPŠ, Bratislava 2004.
- Občianska a politická participácia stredoškolskej mládeže Slovenska, ÚIPŠ, Bratislava 2005.
- Diskusné stretnutia žiakov stredných škôl a koordinátorov ŽŠR v jednotlivých krajoch Slovenska v roku 2006 na tému zapojenia a efektivity žiackej samosprávy.
- Biela kniha Európskej komisie. Nový impulz pre európsku mládež, Iuventa, Bratislava 2001.
- Koncepcia štátnej politiky SR vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007, MŠ SR, Bratislava 2001.
- Macháček, L.: Participácia študentov na samospráve stredných a vysokých škôl Slovenska. IUVENTA, Bratislava 2005, 58 s.
- Participácia, občianstvo, demokracia. Zost. L. Macháček, Slovenská pedagogická spoločnosť a Katedra pedagogiky FF UCM v Trnave, Trnava 2003 (CD ROM ISBN 80-89031-48-9)

ISBN: 80-8072-050-9
EAN: 9788080720506
Text: Mária Bosnáková, Jana Miháliková
Grafická úprava: Index M
Tlač: MAGNUS
Prvé vydanie 2006
©IUVENTA

Tretia vlna

Profesionálna
podpora
žiackych
školských rád

Informácie, nápady, odporúčania